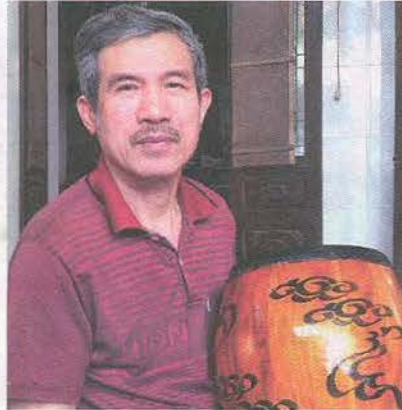


Tháng 11/2007, làng trống Đọi Tam được Hiệp hội Làng nghề Việt Nam trao Bằng khen "Làng nghề tiêu biểu Việt Nam". Trong Đại lễ kỷ niệm 1.000 năm Thăng Long - Hà Nội (2010), làng trống Đọi Tam đã đóng góp gần 2.000 trống lớn, nhỏ, trong đó có chiếc trống to nhất Việt Nam với chiều cao 3,1m, đường kính 2,35m, nặng khoảng 1.300kg. Ngày 20/12/2019, di sản văn hóa phi vật thể nghề làm trống Đọi Tam đã được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia theo Quyết định số 4608/QĐ-BVHTTDL nhằm tôn vinh giá trị của nghề truyền thống độc đáo đã và đang phát triển gắn liền với vùng đất Duy Tiên, Hà Nam.

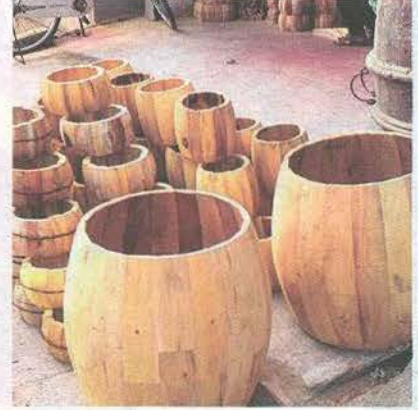
HÀ NAM:

Làng trống Đọi Tam chuyển mình trong hội nhập

THÀNH CHUNG



Nghệ nhân Quốc gia Phạm Chí Khang, Chủ tịch Hiệp hội sản xuất và kinh doanh trống Đọi Tam



Thực hiện Nghị quyết số 829/NQ-BTVQH14, ngày 17 tháng 12 năm 2019 của Ủy ban thường vụ Quốc hội về sắp xếp lại các đơn vị hành chính cấp huyện cấp xã thuộc tỉnh Hà Nam, trong đó thành lập xã Tiên Sơn trên cơ sở nhập toàn bộ dân số diện tích của ba xã Đọi Sơn, Châu Sơn, Tiên Phong với tổng diện tích 12,31km², tổng dân số 13.932 người.

Thôn Đọi Tam thuộc xã Đọi Sơn cũ (nay là xã Tiên Sơn) có nghề làm trống hiện diện hơn nghìn năm qua. Mùa xuân Đinh Hợi (987) vua Lê Đại Hành (941 - 1005) xa giá từ kinh đô Hoa Lư về Đọi Sơn mở nghi. thức cày ruộng Tịch điền khuyến nông để dân cường nước mạnh... Tịch truyền, hai anh em cụ Nguyễn Đức Năng và cụ Nguyễn Đức Bản đã được dân làng tiến cử, tự tay làm một cái trống to để đón vua. Tiếng trống vang như sấm rền nên về sau hai cụ được dân làng tôn là Trang Sấm. Sau khi mất, hai cụ được nhân dân tôn thờ tại di tích lịch sử - văn hóa cấp quốc gia đình Đọi Tam nằm sát ngay chân núi Đọi. Và cũng từ đây các loại trống ra đời ở làng Đọi Tam, một trong những cái nôi của nghề trống nước ta.

Nghề làm trống của Đọi Tam nổi tiếng cả nước, được cha truyền con nối theo quy định, kỹ thuật làm trống chỉ được truyền cho con trai, không truyền cho con gái, con rể hay người ngoài do sợ thất truyền. Trong những năm gần đây, con gái cũng được truyền dạy nghề trống. Thợ trống làng Đọi Tam làm được nhiều các loại trống với kích thước khác nhau: Trống đại, trống đội, trống dùng trong đình, chùa, trống chèo, trống cơm, trống trường, trống trung thu, trống hội, trống múa lân sư rồng... Sản phẩm trống của làng nghề Đọi Tam là một sản phẩm đặc biệt với nhiều công năng sử dụng khác nhau như: Trống thờ, trống trong đời sống nghệ thuật dân gian, trống được sử dụng là công cụ truyền

tải thông tin... Vì vậy, nghề làm trống và sản phẩm trống có một giá trị lịch sử, văn hóa và nghệ thuật nhất định trong lịch sử dân tộc nước nhà cũng như đời sống tinh thần của người Việt qua nhiều đời nay.

Trong giai đoạn 2010 - 2020 ghi đậm dấu ấn hưng thịnh của nghề làm trống. Năm 2009 tỉnh Hà Nam phục dựng lễ hội Tịch điền từ thời Tiên Lê, sau 1022 mùa xuân (987 - 2009) vắng nghi lễ này trong đời sống tinh thần văn hóa và lịch sử địa phương. Sản phẩm trống của Đọi Tam được tiêu thụ trên mọi miền của tổ quốc. Hiện trên địa bàn thôn có 56 cơ sở sản xuất kinh doanh trống. Nếu tính cả các hộ sản xuất, kinh doanh trong và ngoài tỉnh Hà Nam, con số này lên tới hàng trăm hộ. Nghề làm trống phát triển góp phần giải quyết việc làm thường xuyên cho khoảng hơn 600 lao động trong thôn. Nhờ có nghề truyền thống, nhiều năm gần đây thôn Đọi Tam không có lao động trong độ tuổi thất nghiệp, đời sống của người dân từng bước được cải thiện và nâng cao, đóng góp nguồn thu lớn và cơ cấu giá trị ngành nghề tiểu thủ công nghiệp của địa phương.

Trong những năm gần đây, việc giữ được sự tồn tại của làng nghề đã khó, phát triển và nâng cao uy tín, mở rộng thị trường tiêu thụ sản phẩm càng khó hơn. Bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hóa là một công việc khó khăn, đòi hỏi phải có sự vào cuộc của tất cả các ngành, các cấp đối với di sản văn hóa phi vật thể nghề thủ công truyền thống - làng nghề trống Đọi Tam. UBND tỉnh Hà Nam đã có quyết định về lập quy hoạch đầu tư xây dựng khu sản xuất làng nghề tập trung với tổng diện tích 5ha đối với làng trống Đọi Tam

và đang trong quá trình triển khai thực hiện để sớm di chuyển các xưởng sản xuất ra ngoài khu vực dân cư đảm bảo đời sống nhân dân, giảm thiểu ô nhiễm môi trường làng nghề.

Bên cạnh đó, bảo tồn và phát triển làng nghề trống Đọi Tam phải kết hợp chặt chẽ với các loại hình du lịch làng nghề, du lịch sinh thái. Làng nghề cần ưu tiên xây dựng cơ sở hạ tầng, các khu trưng bày, các công trình văn hoá, xây dựng các hộ gia đình nghề nhân tiêu biểu thành các điểm đón khách; Đảm bảo an ninh trật tự và an toàn xã hội; Tăng cường giáo dục nâng cao nhận thức và văn hoá giao tiếp cho người dân ở làng nghề khi tiếp xúc với các du khách. Giải quyết tốt việc chia sẻ lợi ích từ du lịch cho mọi người dân. Quan tâm đúng mức và tôn vinh tài năng các nghệ nhân làng nghề.

Các cơ sở sản xuất tại Đọi Tam đã nắm bắt xu hướng, tích cực tìm tòi sáng tạo ra các sản phẩm đáp ứng nhu cầu thị hiếu, thẩm mỹ của người sử dụng. Việc đa dạng hóa các sản phẩm với nhiều chủng loại, kiểu dáng trống mới cũng như sản xuất các sản phẩm khác từ gỗ như thùng đựng rượu (gỗ sồi nhập từ Bắc Âu), bốn tấm gỗ, chậu ngâm chân, xe song mã kéo pháo... và nhiều mặt hàng tinh xảo của thợ trống làm ra đang đem lại nguồn thu không nhỏ đối với làng nghề Đọi Tam - Hà Nam.

Một mùa Xuân mới lại về, làng nghề trống Đọi Tam cũng đang tiếp tục chuyển mình hội nhập với các làng nghề khác trong cả nước để gìn giữ và bảo tồn nghề truyền thống trong đời sống văn hóa tinh thần của dân tộc Việt.